

فصل اول

کلیات

برنامه درسی رشته صنایع دستی - فرش دارای رویکردی شایستگی محور است. کیفیت شناخته شده از یک شخص در محیط کار را شایستگی می گویند. شایستگی در حرفه، شغل، وظیفه، تکلیف کاری و مراحل کار حتی در جزئی ترین مورد آن قابل تعریف و سطح بندی است. به عبارت دیگر شایستگی به مجموعه و سطحی از مهارت های شغلی، مهارت های عمومی، دانش، نگرش و باور و ایمان گفته می شود. به طور کلی شایستگی، مهارت انجام دادن خوب و مناسب یک کار یا وظیفه را شایستگی می گویند. شایستگی به ۴ عامل بستگی دارد که شامل:

۱ دانش! توانایی های ذهنی - عقلانی از قبیل کسب دانش، رشد مهارت های ذهنی، قدرت تجزیه و تحلیل می باشد.

۲ مهارت^۲: توانایی کاربرد دانش و دانش فنی برای انجام تکالیف شغلی و حل مسئله که می تواند به صورت فیزیکی و روان حرکتی مانند کاربرد ابزار یا شناختی مانند مهارت حل مسئله یا مهارت تفکر خلاق باشد. همچنین به توانایی عضلات و ایجاد هماهنگی بین آنها و یا به عبارتی هماهنگی بین اعمال روانی، حرکتی نیز گفته می شود، هرچند از سطوح بالای حوزه شناختی نیز به عنوان مهارت نام برده شده است.

۳ سطح مهارت^۳: میزان مهارتی است که فرد در حرفه یا شغل کسب می کند و در جایگاه شغلی مربوطه قرار می گیرد. در نظام طبقه بندی حرفه ها در استاندارد ISCO ۲۰۰۸ برای حرفه ها چهار سطح مهارت و در سطح ملی هفت سطح مهارت به شرح مندرج در جدول وجود دارد:

۱- Knowledge

۲- Skill

۳- Skill level

جدول مقایسه سطوح مهارتی نظام طبقه‌بندی حرفه‌های ملی با ISCO ۲۰۰۸

ایسکو ۲۰۰۸		ملی ایران	
عنوان	سطح مهارتی	عنوان	سطح مهارتی
متخصص	۴	دکتر	۷
		کارشناس ارشد	۶
		کارشناس	۵
تکنسین	۳	تکنسین ارشد	۴
		تکنسین	۳
کارگر ماهر	۲	کمک تکنسین	۲
		کارگر ماهر	۱
کارگر ساده	۱	کارگر ساده	۰

۴ نگرش^۱: نگرش به توانایی‌هایی گفته می‌شود که به جنبهٔ احساسی و عاطفی، ارزشی و علاقه مربوط می‌شود. مشارکت فعال توأم با علاقه و انگیزه مثالی از این نوع توانایی است. نگرش در واقع نوعی مهارت ذهنی ناشی از عمل نیز هست.

شایستگی‌ها

۱ شایستگی‌های غیر فنی

۲ شایستگی‌های فنی

۳ شایستگی‌های عمومی

۱ شایستگی‌های غیر فنی^۲: به مهارت‌های بسیار ضروری برای محیط کار و زندگی، برای استخدام و توسعهٔ شغلی در اجتماع و زندگی در راستای موفقیت در یادگیری و حل مسائل و مشکلات گفته می‌شود. این مهارت با سطوح عملکردی مختلف آموزش داده می‌شود و برای موفقیت در دامنه وسیعی از فعالیت‌ها در آموزش، تربیت فنی، کار و زندگی نیاز است.

شایستگی‌های غیر فنی در درس پرداخت و سرویس‌کاری:

۱ مسئولیت‌پذیری

۲ مدیریت مواد و تجهیزات

۳ مدیریت زمان

۴ درست‌کاری

۵ نقش در تیم

۱_ Attitude

۲_ Nontechnical Competency

نام شایستگی غیر فنی	سطح	شرح
مسئولیت پذیری	۱	حضور منظم - به نمایش گذاشتن و اثبات حضور به موقع و وقت شناسی - انجام وظایف و کارهای محوله - پیروی از قوانین(خط مشی) مراحل - نمایش و به کارگیری سطح خوبی از تمرکز ذهنی - داوطلب شدن برای فعالیت‌های جدید و خاص - انجام صحیح کارها با حداقل نظارت - توجه به جزئیات کار- به نمایش گذاشتن اشتیاق/ خوش بینی/ ابتکار - مفهوم وجدان کاری
	۲	کنترل و پایش استانداردهای عملکردی - پیگیری وظایف محوله - ابراز تعهد به سازمان متبوع - به نمایش گذاشتن تلاش و پشتکار قابل توجه - اطمینان از کیفیت کار انجام شده - وجدان کاری
	۳	قضاوت و ارزشیابی در مورد مسئولیت‌پذیری خود و دیگران

نام شایستگی غیر فنی	سطح	شرح
مدیریت مواد و تجهیزات	۱	نگهداری از تجهیزات و منابع مورد نیاز برای اجرای کار خاص - به دست آوردن تدارکات و تجهیزات - توزیع تدارکات و تجهیزات
	۲	سفارش و نگهداری از لیست (سیاهه) تجهیزات (فهرست اموال) - پایش و نظارت بر به کارگیری صحیح و ایمن مواد و تجهیزات
	۳	شناسایی مواد و تجهیزات مورد نیاز برای آینده - ارزیابی نیاز / کیفیت/ اثر بخشی / ایمنی مواد و تجهیزات - هماهنگی در تهیه، توزیع و ذخیره مواد و تجهیزات - تخمین نیازها و تسهیلات لازم برای اجرای پروژه‌ها - آماده نمودن درخواست‌های مناقصه

نام شایستگی غیر فنی	سطح	شرح
مدیریت زمان	۱	شروع به کار به موقع - پیروی از جدول زمان بندی - انجام مجموعه وظایف محوله - مدیریت مؤثر زمان - تنظیم جدول‌های زمانی مورد نیاز مسئول بخش
	۲	اولویت بندی کردن وظایف و کارهای روزانه - اولویت آماده کردن جدول‌های زمان بندی کار - نظارت / تنظیم مراحل انجام کار (وظایف)
	۳	آماده نمودن و سازمان دهی جداول چندگانه زمان بندی کار - مدیریت جدول زمانی و خطوط زمان بندی کار - توصیه به اجرا و تنظیم جدول‌های زمان بندی کار - ارزشیابی چارچوب زمان بندی پروژه‌ها - اصلاح و تنظیم چارچوب زمانی انجام پروژه‌ها

نام شایستگی غیر فنی	سطح	شرح
نقش در تیم	۱	ایفای کامل نقش به عنوان عضو تیم
	۲	ایفای کامل نقش به عنوان سازمان دهنده تیم
	۳	ایفای کامل نقش به عنوان رهبر تیم

نام شایستگی غیر فنی	سطح	شرح
درستکاری و کسب حلال	۱	تعیین الزامات کسب حلال - تعیین آثار و نتایج درست کاری - تعیین آثار کسب حلال - تعیین نیازهای مشتری
	۲	انجام کارهای شغلی به طور احسن، کامل و بر مبنای درستکاری - پایبندی به بهبود و ارتقای خود و دیگران - برآوردن نمودن نیازهای مشتری
	۳	قضاوت و ارزشیابی درست کاری خود و دیگران - حل مسائل مربوط به عدم رضایت مشتری

۲ شایستگی فنی: فردی دارای شایستگی فنی و حرفه‌ای است که دانش، مهارت‌ها و ظرفیت‌های انجام ضروری را داشته باشد و بتواند مسائل و مشکلات حرفه‌ای را به طور مستقل و انعطاف‌پذیر حل کند. همچنین باید در محیط کاری خود و سازماندهی کار، مشارکت داشته باشد.

■ قلمرو و جهت‌گیری محتوا

رویکرد برنامه‌داری در شاخه فنی و حرفه‌ای «فطرت‌گرایی توحیدی» است که تحقق این رویکرد مستلزم آموزش مبتنی بر شایستگی است. جهت‌گیری محتوا و قلمروی محتوا در راستای تحقق اهداف و شایستگی‌های دنیای کار در شاخه فنی و حرفه‌ای، گروه و رشته تحصیلی - حرفه‌ای به شرح زیر است:

■ **آرمان‌های تربیتی:** اکتساب شایستگی‌های فنی و غیرفنی دنیای کار، عمومی (حداقل‌های اجتماعی)؛

■ **تلقی نسبت به فرایند یادگیری:** تحقق سطوح شایستگی‌ها براساس استانداردهای آموزشی؛

■ **تلقی نسبت به فرایند آموزشی:** فرایند آموزش مبتنی بر شایستگی و اطمینان از تحقق آن براساس استاندارد عملکرد در هر تکلیف کاری و ایجاد شرایط برای تداوم آن؛

■ **تلقی نسبت به هنرجو:** هنرجویان با ظرفیت‌ها و توانایی‌های گوناگون نقشی فعال در کسب همه واحدهای شایستگی مبتنی بر استاندارد عملکرد با توجه به موقعیت‌های خویش دارند؛

■ **تلقی نسبت به هنرآموز:** سازماندهی محیط یادگیری به منظور تحقق صلاحیت‌های حرفه‌ای در یادگیرندگان (سازماندهی محیط یادگیری شامل: طراحی آموزش مبتنی بر شایستگی‌ها، تهیه طرح درس، چیدمان محیط فیزیکی یادگیری، چیدمان محیط روانی یادگیری و اجرای آموزشی)؛

■ **تلفی نسبت به فرایند ارزشیابی:** ارزشیابی پیشرفت تحصیلی مبتنی بر استانداردهای آموزشی؛ ارزشیابی نهایی براساس استانداردهای صلاحیت‌های حرفه‌ای دنیای کار؛

اصول حاکم بر انتخاب راهبردهای یاددهی – یادگیری | در شاخه فنی و حرفه‌ای

انتخاب راهبردهای یاددهی – یادگیری در فرایند آموزش به کمک مواد و رسانه‌های یادگیری به منظور تحقق شایستگی‌ها براساس اصول زیر استوار است:

۱ درک و تفسیر پدیده‌ها در موقعیت‌های واقعی زندگی

طراحی فعالیت‌های یاددهی – یادگیری براساس واقعیت‌های دنیای کار و زندگی با ارائه پروژه، پودمان، نمونه کار
طراحی فعالیت‌های یاددهی – یادگیری در واقعیت‌های دنیای کار و زندگی با ارائه پروژه، پودمان، نمونه کار

۲ تقویت انگیزه دانش‌آموزان

هم‌آموزی
ارائه محصولات و خدمات آموزشی – فرهنگی هنرجویان توسط واحد آموزشی
بازدید از مراکز صنعتی، خدماتی
مشارکت در پروژه‌های مرتبط با رشته تحصیلی، شغلی در جامعه

۳ امکان درک روابط علت و معلولی و قوانین کلی

آموزش شایستگی تفکر سیستمی، کنترل کیفیت و ریشه‌یابی مشکل در ساخت محصولات
روش‌های بهبود محصولات، فعالیت‌های تعمیر، عیب‌یابی و حل مسئله در کارگاه
آموزش مبتنی بر پروژه

۴ مرور و بازنگری شایستگی‌ها

انتخاب پروژه‌ها و پودمان‌های تکمیل‌شونده در طول سال یا پایه‌های مختلف تحصیلی
تلفیق شایستگی‌های حرفه‌ای در دیگر حوزه‌های یادگیری، برگزاری جشنواره‌ها و مسابقات علمی – عملی

۵ تلفیق نظر و عمل

به‌کارگیری چرخه شایستگی در فعالیت‌های یاددهی – یادگیری

۶ روش فعال و خلاق

استفاده از نرم افزارهای تعاملی
ایجاد فرصت‌های نوآوری و خلاقیت از طریق پروژه، پودمان، نمونه کار
روش اکتشافی در فعالیتهای یاددهی - یادگیری

۷ تأکید بر مشارکت دانش آموزان

ارائه رویکرد یادگیری مشارکتی در تدریس

۸ تعامل هنرجو با هنرآموز، همسالان و محیط‌های یادگیری

اقدام پژوهی توسط هنرآموزان

۹ استفاده از فناوری‌های نوین

استفاده از فضای مجازی، نرم افزارها، فیلم‌ها
به کارگیری فناوری یادگیری مبتنی بر مغز
استفاده از هوش‌های چند گانه و انواع سبک‌های یادگیری
■ ارزشیابی پیشرفت تحصیلی و تربیتی در این شاخه‌ها ناظر بر تحقق شایستگی‌ها
و دستیابی به سطوح شایستگی‌ها و صلاحیت حرفه‌ای ملی ایران است.

برای شناخت بهتر به چند نمونه مهم آن به شرح زیر اشاره می‌شود:

■ شواهد کافی و متنوع برای قضاوت: ارزشیابی به صورت مستمر و عملکردی

مبتنی بر عمل خواهد بود. ملاک گذر از دوره کسب استاندارد شایستگی
حرفه‌ای و عمومی کسب مدرک براساس صلاحیت خواهد بود.

■ خود آگاهی و خود ارزیابی در دستیابی به سطوح شایستگی بالاتر: در

ارزشیابی شایستگی عمومی و حرفه ۱۰ الی ۲۰ درصد قضاوت توسط هنرجو انجام
خواهد پذیرفت (تکالیف کاری همراه با سطح‌بندی شایستگی‌های حرفه‌ای و عمومی).

■ حفظ نقش مدرسه و هنرآموز در ارزشیابی: ارزشیابی نهایی گروه کاری

توسط تیمی از هنرآموزان یا دنیای کار انجام می‌شود.

■ نتیجه محور و فرایند محوری: استاندارد عملکرد تکالیف کاری به عنوان

نتیجه فرایند یاددهی - یادگیری تلقی می‌شود. برخی از نتایج باید در دنیای کار
(کارآموزی) ارزشیابی شوند.

ارزشیابی فرایند محور در کسب شایستگی‌ها نیز در فرایند شایستگی به کار می‌رود.

■ کارگروهی و حل مسئله: اجرای فرایند ارزشیابی در بستر کارگروهی و موقعیت‌های

جدید جهت حل مسئله در زندگی است.

■ ارزشیابی به عنوان بخش جدایی ناپذیر از فرایند یاددهی - یادگیری: ارزشیابی

پیشرفت تحصیلی قبل از ارزشیابی مبتنی بر استاندارد عملکرد اتفاق خواهد افتاد.

■ **تکالیف عملکردی در سنجش:** ارزشیابی و سنجش مبتنی بر واقعیات و شرایط موجود در استاندارد ارزشیابی حرفه خواهد بود.

تعاریف و اصطلاحات

■ **رویکرد برنامه درسی ملی:** منظور از این اصطلاح، جهت‌گیری آموزش‌های مدرسه‌ای براساس فلسفه تربیتی نظام حاکم بر جامعه و انتظارات رهبران، مردم و نهادها از برنامه درسی ملی است. این رویکرد، رویکرد فطرت‌گرای توحیدی نام دارد که مقصد عالی آن، شکوفایی گرایش‌های الهی در انسان و تربیت انسان خلیفه الله است.

■ **دنیای کار:** شامل کار مزدی، پیگیری حرفه و شغل در زندگی در همه جنبه‌های زندگی اجتماعی است. دنیای کار از دنیای آموزش و زندگی شخصی متمایز است. دنیای کار اعم از زندگی شغلی، بازار کار، محیط واقعی کار و بنگاه‌های اقتصادی است.

■ **محیط کار:** موقعیتی است که افراد در آن کار می‌کنند و گستره‌ای وسیع از فضاها از خانه تا کارخانه‌های بزرگ را شامل می‌شود.

■ **بنگاه اقتصادی:** محلی که در آن فعالیت‌های اقتصادی مبتنی بر استاندارد ملی طبقه‌بندی فعالیت‌های اقتصادی صورت می‌گیرد.

■ **صلاحیت حرفه‌ای:** مجموعه‌ای از شایستگی‌های حرفه‌ای است که با توجه به سطح، نوع و وسعت آنها به سطوح دیگر تقسیم خواهند شد.

■ **آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای:** آموزش و تربیت در قلمرو دنیای کار جهت زمینه‌سازی، آمادگی، نگه‌داشت و ارتقای شغلی و حرفه‌ای را گویند. آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای واژه‌ای جامع است که به جنبه‌های از فرایند آموزشی و تربیتی، در برگیرنده مطالعه فناوری‌ها و علوم وابسته، کسب نگرش‌ها و مهارت‌های عملی، فهم و دانش مرتبط با حرفه‌ها را در بخش‌های گوناگون اقتصادی و زندگی اجتماعی، علاوه بر آموزش عمومی، ارجاع و اطلاق می‌شود. این واژه اعم از آموزش فنی و حرفه‌ای رسمی، غیررسمی و سازمان نیافته است. همچنین این آموزش‌ها شامل طیف وسیعی از فرصت‌های توسعه مهارت‌ها است که با بافت‌های ملی و محلی هماهنگ می‌گردد. یادگیری برای یاد گرفتن و رشد سواد و مهارت‌های محاسبه، مهارت‌های عرضی (غیر فنی) و مهارت‌های شهروندی نیز از مؤلفه‌های جدایی‌ناپذیر آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای می‌باشند.

■ **شغل:** واژه شغل «استخدام شدن برای ارائه خدمت و یا برای مدتی خاص» است. شغل محدود به زمان و فرد کارفرما است. شغل مجموعه‌ای از کارها و وظایف مشخص است که در یک جایگاه خاص تعریف می‌شود. یک شخص ممکن است در یک حرفه در زمان‌های گوناگون مشاغل متفاوت داشته باشد.

■ **حرفه:** مجموعه‌ای از مشاغل دنیای کار است که شباهت معقولانه‌های از نظر کارها، دانش و توانایی‌های مورد نیاز دارد. حرفه مشغولیت اصلی فرد در طول زندگی است. استاندارد حرفه‌ای، حداقل‌های مورد انتظار دنیای کار در یک حرفه را نشان می‌دهد. حرفه مرتبط با فرد و نقش وی در بازار و دنیای کار است (مانند حسابدار، خانه‌دار، جوش کار، پرستار، مهندس ساختمان). اکثر حرفه‌ها در بخش‌های مختلف وجود دارد در حالی که برخی از حرفه‌ها (مهندس معدن) مربوط به بخش خاصی است. یک حرفه مجموعه‌ای از مشاغل است که شباهت معقولانه‌ای از نظر کارها، دانش و توانایی‌های مورد نیاز دارد.

■ **وظیفه:** وظیفه عبارت است از مسئولیت و نقش اصلی مشخصی را که در یک جایگاه شغلی یا حرفه برای شخص در نظر می‌گیرند. برای مثال از وظایف اصلی یک تعمیرکار خودرو می‌توان به تعمیر سیستم مولد قدرت، تعمیر سیستم انتقال قدرت و... اشاره کرد. از تکنسین مکاترونیک انتظار می‌رود نگهداری و تعمیرات سیستم‌های کنترل عددی را به عنوان وظیفه انجام دهد.

■ **تکلیف کاری:** یک تکلیف کاری فعالیت مشخصی است که دارای ابتدا و انتها است و شامل مراحل منطقی است. معمولاً هر وظیفه به چندین تکلیف کاری تقسیم می‌شود. به طور مثال از یکی از تکالیف کاری وظیفه «تعمیر سیستم مولد قدرت»، تنظیم سیستم جرقه است.

■ **شایستگی:** مجموعه‌ای اثبات شده از دانش، مهارت و نگرش مورد نیاز جهت انجام یک تکلیف کاری، براساس استاندارد را، شایستگی گویند. شایستگی‌ها در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به سه دسته شایستگی‌های فنی، غیر فنی و عمومی تقسیم‌بندی می‌شوند.

■ **سطح شایستگی انجام کار:** صرف نظر از اینکه یک تکلیف کاری در چه سطح صلاحیت حرفه‌ای انجام می‌شود، انجام هر کار ممکن است با کیفیت مشخصی در محیط کار مورد انتظار باشد. سطح کیفی شناخته شده از یک شخص در محیط کار را سطح شایستگی مورد انتظار و نیاز گویند. سطح شایستگی انجام کار معیار

اساسی ارزشیابی است. در بین کشورهای مختلف نظام سطح‌بندی شایستگی گوناگونی وجود دارد اما نظام چهار سطحی معمول‌ترین آنها به نظر می‌رسد.

■ **چارچوب صلاحیت ملی:** چارچوبی است که صلاحیت‌ها، مدارک و گواهینامه‌هایی در سطوح و انواع مختلف را به صورتی منسجم و همگون براساس مجموعه‌ای از معیارها و شاخص‌های توافق شده به هم ارتباط می‌دهد. در این چارچوب به مهارت و تجربه در کنار دانش ارزش ویژه‌ای داده می‌شود. زمان و مکان یادگیری ارزش کمتری دارد.

■ **سطح صلاحیت:** سطح صلاحیت عبارت است از سطح حرفه یا شغلی در چارچوب صلاحیت‌های حرفه‌ای - ملی که تکالیف کاری باید در آن طراحی و تدوین گردد. نظام‌های سطح‌بندی گوناگونی در بین کشورها وجود دارد، سطح صلاحیت مهندسی (حرفه‌ای) پنج در نظر گرفته شده است که به طبع آن تکنسین فنی یا حرفه‌ای دارای سطح چهار است. صلاحیت حرفه‌ای در اروپا EQF به ۸ سطح تقسیم‌بندی شده است.

■ **برنامه درسی آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای:** برنامه درسی آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای مجموعه‌ای از استانداردهای دنیای کار، اهداف، محتوا، روش‌ها، راهبردهای یاددهی - یادگیری، تجهیزات، زمان، فضا، استاندارد شایستگی‌ها، مواد آموزشی، استاندارد ارزشیابی است که دانش‌آموز(هنرجو)، کارآموز یا مربی را برای رسیدن به آن اهداف در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای هدایت می‌نماید. دامنه شمول برنامه درسی در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، دنیای کار و دنیای آموزش را در بر می‌گیرد.

معمولاً در نظام‌های آموزش‌های فنی و حرفه‌ای کشورها سه نوع استاندارد، متصور می‌شوند:

۱ **استاندارد شایستگی حرفه‌ای؛** شایستگی یا مهارت، که توسط متولیان

صنعت، بازار کار و اتحادیه‌ها، صنوف و... تهیه می‌شود. در این استاندارد، وظایف، کارها و صلاحیت‌های هر شغل یا حرفه مورد توجه قرار می‌گیرند.

۲ **استاندارد ارزشیابی؛** براساس استاندارد شایستگی حرفه‌ای و دیگر عوامل مؤثر توسط گروه‌های مشترکی از حوزه‌های گوناگون تهیه می‌شود و منجر به اعطای گواهینامه یا مدرک صلاحیت حرفه‌ای می‌گردد.

۳ **استاندارد آموزشی (برنامه درسی)؛** براساس استانداردهای شایستگی حرفه و ارزشیابی توسط ارائه دهندگان آموزش‌های فنی و حرفه‌ای تهیه می‌گردد. در

این استاندارد و اهداف دروس، محتوا، راهبردهای یاددهی - یادگیری، تجهیزات آموزشی و... در اولویت قرار دارد.

آموزش مبتنی بر شایستگی: رویکردی در آموزش فنی و حرفه‌ای است که تمرکز بر شایستگی‌های حرفه‌ای دارد. شایستگی‌ها را به عنوان پیامدهای آموزشی در نظر می‌گیرند و فرایند نیازسنجی، طراحی و تدوین برنامه درسی و ارزشیابی براساس آنها انجام می‌شود. شایستگی‌ها می‌توانند به شایستگی‌های فنی (در یک حرفه یا مجموعه‌ای از حرفه‌ها)، غیرفنی و عمومی دسته‌بندی شوند. رسیدن فراگیران به حداقلی از همه شایستگی‌ها به عنوان هدف آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در این رویکرد مورد توجه قرار می‌گیرد.

استاندارد شایستگی حرفه: استاندارد شایستگی حرفه تعیین کننده فعالیت‌ها، کارها، ابزارها و شاخص‌هایی برای عملکرد در یک حرفه است.

هویت حرفه‌ای: برآیند مجموعه‌ای از باورها، گرایش‌ها، اعمال و صفات فرد در مورد حرفه است. بنابراین به دلیل تغییرات این مجموعه در طول زندگی حرفه‌ای، هویت حرفه‌ای قابلیت تکوین در مسیر تعالی را دارد.

گروه تحصیلی - حرفه‌ای (چند رشته‌های تحصیلی - حرفه‌ای): چند رشته تحصیلی - حرفه‌ای که در کنار هم قرار می‌گیرند تا فراگیر را برای انتخاب مبتنی بر علائق، تصحیح در موقعیت براساس استعداد و حرکت در مسیر زندگی با توجه به استانداردهای راهنمایی و هدایت تحصیلی - حرفه‌ای به صورت منطقی یاری رساند. چند رشته‌ای‌ها ممکن است با توجه به شرایط و امکانات منطقه‌ای هم‌خانواده، غیر هم‌خانواده، شایستگی‌های بزرگ مبتنی بر گروه‌های فرعی حرفه و شایستگی‌های طولی برای کسب کار باشد. گروه‌بندی تحصیلی - حرفه‌ای باعث شکل‌دهی هویت حرفه‌ای و تکوین آن در طول زندگی خواهد شد.

رشته تحصیلی - حرفه‌ای: مجموعه‌ای از صلاحیت‌های حرفه‌ای و عمومی است که آموزش و تربیت براساس آن اجرا و ارزشیابی می‌گردد.

اهداف توانمندسازی: اهداف توانمندسازی اهدافی است که براساس شایستگی‌ها، استاندارد عملکرد و اقتضائات یاددهی - یادگیری جهت کسب شایستگی‌ها توسط دانش‌آموزان تدوین می‌گردد. اهداف توانمندساز با توجه به رویکرد شکوفایی

فطرت شامل پنج عنصر: تعقل، ایمان، علم، عمل و اخلاق و چهار عرصه ارتباط متری با خود، خدا، خلق و خلقت است که با محوریت ارتباط با خدا تعریف، تبیین و تدوین می‌شوند. با توجه به اینکه آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای و مهارتی فرایند تکوین و تعالی هویت حرفه‌ای متریبان است و هویت متریبان برآیند نوع ارتباط آنان با خدا، خود، خلق و خلقت است، بنابراین اهداف تربیت با توجه به این عرصه‌ها قابل تبیین خواهد بود، این عرصه‌ها به گونه‌ای جامع، یکپارچه و منطقی کلیه ساحت‌های تربیتی^۱ را در برمی‌گیرد.

■ **یادگیری یک پارچه و کل نگر:** یادگیری همه جانبه، یادگیری یک موضوع از ابعاد مختلف. در برنامه درسی ملی به ارتباط عناصر اهداف درسی و تربیتی و عرصه‌های چهارگانه گفته می‌شود.

■ **یادگیری:** فرایند ایجاد تغییرات نسبتاً پایدار در رفتار یادگیرنده، یادگیری ممکن است از طریق تجربه عینی (از طریق کار، تمرین و...)، به صورت نمادین (از طریق اشکال، اعداد و نمادها)، به شیوه نظری (توضیحات کلی) یا به شیوه شهودی (ذهنی یا روحانی) صورت گیرد.

■ **فعالیت‌های یادگیری ساخت یافته:** فعالیت‌های یادگیری ساخت یافته براساس اصول حاکم بر انتخاب راهبردهای یاددهی - یادگیری در شاخه فنی و حرفه‌ای طراحی می‌گردد. در تدوین فعالیت‌های یادگیری در دروس مختلف شاخه فنی و حرفه‌ای براساس برنامه درسی ملی ایران و حوزه یادگیری کار و فناوری، دیدگاه فناورانه حاکم خواهد بود. انتخاب فعالیت‌های یاددهی - یادگیری در فرایند آموزش به کمک مواد و رسانه‌های یادگیری به منظور تحقق شایستگی‌ها براساس اصولی از قبیل تقویت انگیزه دانش‌آموزان، درک و تفسیر پدیده‌ها در موقعیت‌های واقعی دنیای کار و فعال نمودن هنرجویان استوار است.

■ **محتوا:** محتوای آموزشی مبتنی بر اهداف توانمند ساز و فعالیت‌های یادگیری ساخت یافته است. محتوای مبتنی بر ارزش‌های فرهنگی و تربیتی و سازگار با آموزه‌های دینی و قرآنی، مجموعه‌ای منسجم و هماهنگ از فرصت‌ها و تجربیات یادگیری است که زمینه شکوفایی فطرت الهی، رشد عقلی و فعلیت یافتن عناصر و عرصه‌ها را به صورت پیوسته فراهم می‌آورد. همچنین محتوای در برگیرنده مفاهیم و مهارت‌های اساسی و ایده‌های کلیدی مبتنی بر شایستگی‌های مورد

۱- ساحت‌های تعلیم و تربیت براساس سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، عبارت‌اند از: اعتقادی، عبادی و اخلاقی، اجتماعی و سیاسی، زیستی و بدنی، زیباشناختی و هنری، اقتصادی و حرفه‌ای و علمی و فناورانه.

انتظار از دانش‌آموزان است و بر گرفته از یافته‌های علمی و معتبر بشری است. تناسب محتوا با نیازهای حال و آینده، علایق، ویژگی‌های روان‌شناختی دانش‌آموزان، انتظارات جامعه اسلامی و زمان آموزش از الزامات محتوا است.

■ بسته تربیت و یادگیری: بسته تربیت و یادگیری، به مجموعه‌ای هماهنگ از منابع، مواد و رسانه‌های آموزشی اطلاق می‌شود که در یک بسته واقعی یا به صورت اجزایی هماهنگ با نشان و برند مؤسسه تولیدکننده تهیه و برای یک یا چند پایه تحصیلی مورد استفاده قرار می‌گیرد. در حال حاضر با گسترش فناوری‌های نوین، بسته آموزشی با نرم‌افزارهای آموزشی، لوح فشرده و سایت‌های اینترنتی تکمیل می‌شود. طراحی و تهیه بسته یادگیری براساس ماکت بسته تربیت و یادگیری انجام می‌پذیرد.

بسته تربیت و یادگیری می‌تواند شامل گستره‌ای از منابع و رسانه‌های آموزشی یا حاوی تعدادی کتاب و کتابچه، برگه‌های کار، لوح فشرده، فیلم آموزشی و حتی برخی وسایل کمک آموزشی و ابزارها باشد. در کنار بسته سخت‌افزاری، استفاده از امکانات نرم‌افزاری و اینترنت نیز می‌تواند به تکمیل یک بسته آموزشی کمک کند. می‌توان بسته تربیت و یادگیری را به دو گروه کلی شامل منابع اصلی و منابع تکمیلی تقسیم نمود. منابع اصلی شامل کتاب راهنمای هنرآموز، کتاب درسی، کتاب کار هنرجو و کتاب ارزشیابی می‌شوند.

لذا بسته تربیت و یادگیری شامل:

- ۱ کتاب درسی
- ۲ راهنمای هنرآموز؛
- ۳ کتاب همراه هنرجو؛
- ۴ کتاب کار؛
- ۵ نرم‌افزار دانش‌آموز؛
- ۶ فیلم هنرجو؛
- ۷ شبیه‌سازها؛
- ۸ فیلم هنرآموز؛
- ۹ پوستر و غیره است.

فضای کارگاهی

نقشه کارگاه شست و شو و پرداخت فرش

راهنمای نقشه:

- A - سالن کارگاه - ۹ در ۱۲ متر
- B - اطاق سرپرست کارگاه و معلم - ۳ در ۳ متر (با پنجره‌های سرتاسری)
- C - اطاق رختکن ۲ در ۲ متر (مجهز به آینه، رخت آویز و هواکش)
- D - کارگاه شست‌وشو و کز دادن - ۵ متر در ۳ متر (کف و دیوارها سرامیک، دارای شیر آب و فاضلاب و تهویه قوی)
- E - گرمخانه برای خشک کردن فرش - ۳ متر در ۲ متر (مجهز به سیستم گرمایش و تهویه قوی)
- F - قسمت دارکشی - (کف چوبی)
- G - قسمت خاک‌گیری، کز دادن و شست‌وشو در حیاط مدرسه (مسقف، کف موزائیک - دارای سیستم آب و فاضلاب و امکان دسترسی به سیستم گازرسانی)
- H - قسمت آب‌گیری و خشک کردن فرش در حیاط مدرسه (دارای سطح ماسه و قلوه‌سنگی - روباز و کاملاً آفتاب‌گیر)
- ۱- وایت بورد - ۲۰۰ در ۱۳۰ سانتی‌متر
- ۲- سکوی یک پله‌ای - ۵۰۰ در ۱۲۰ سانتی‌متر
- ۳- میز تحریر
- ۴- صندلی قابل تنظیم با تشک چرمی و بدون دسته (صندلی‌های هنرجویان باید بدون چرخ باشد).
- ۵- سطل زباله
- ۶- کمد فلزی - عرض ۱۰۰، عمق ۵۰، ارتفاع ۲۰۰، دو طبقه و چهار قسمت که هر قسمت دارای در قفل دار می‌باشد.
- ۷- صندلی مخصوص هنرجو
- ۸- میز پرداخت کاری با پایه‌های چوبی - ۲۰۰ در ۱۵۰ سانتی‌متر
- ۹- شیر آب سرد و گرم
- ۱۰- رخت آویز دیوار کوب
- ۱۱- آینه دیواری
- ۱۲- سینک روشویی و ظرفشویی (دارای شیر آب سرد و گرم)
- ۱۳- کابینت و قفسه فلزی
- ۱۴- گلدان گل آپارتمانی (گل طبیعی)
- ۱۵- جعبه کمک‌های اولیه
- ۱۶- کپسول آتش‌نشانی
- ۱۷- شوفاژ یا فنکوئل
- ۱۸- تهویه هوا (در کارگاه در پایین‌ترین سطح دیوار و مماس با زمین نصب می‌شوند و در بخش کز دادن در ارتفاع یک متری نسبت به سطح).
- ۱۹- کمد و دراور
- ۲۰- فرقره شیلنگ جمع‌کن (به همراه ۱۰ متر شیلنگ و نازل قطع و وصل آب)
- ۲۱- سیستم گاز رسانی (لوله‌کشی گاز شهری یا کپسول مجهز به رگلاتور) همراه با ۵ متر شیلنگ گاز و مشعل گاز
- ۲۲- خرپای فلزی برای آب‌گیری فرش پس از شست‌وشو

اصول انتخاب راهبردهای یاددهی – یادگیری در رشته

ارزشیابی پیشرفت تحصیلی

ارزشیابی کار^۱: تعیین ارزش کار یا تکلیف کاری براساس ضوابط و مقررات خاص است. در ارزشیابی کار، عمق هدف‌های مورد نظر در کار تعیین می‌شود.

انواع ارزشیابی

سنجش^۲: نوعی ارزشیابی است که از طریق اندازه‌گیری صورت می‌گیرد. به عبارت دیگر فرایند جمع‌آوری اطلاعات درباره یادگیرندگان به منظور تصمیم‌گیری در مورد رشد و پیشرفت آنان است.

شواهد^۳: مستندات مکتوب درباره درست بودن یا حقیقت داشتن موضوعی را شواهد گویند. با ارائه شواهد متنوع و کافی امکان قضاوت در ارتباط با سطح دستیابی به اهداف برنامه درسی یا موارد دیگر را به وجود می‌آورد.

ارزشیابی تشخیصی^۴: نوعی ارزشیابی برای تشخیص نقاط قوت و نقاط ضعف یادگیرندگان در مهارت‌های اساسی یا پیش‌نیاز است. از طریق این ارزشیابی می‌توان مشخص کرد که ذی‌نفعان، معلومات، توانایی‌ها و مهارت‌های لازم برای ورود به حرفه یا شغل جدید را دارند یا خیر؟

ارزشیابی تراکمی^۵: برای اندازه‌گیری سطح شایستگی و تسلط در هر کار حرفه‌ای مورد توجه ویژه قرار می‌گیرد. ارزشیابی تراکمی یا پایانی در مدارس متداول است و شامل ارزشیابی آخر دوره در روند آموزشی است. به عبارت دیگر تمام آموخته‌های یادگیرنده در طول دوره آموزشی ارزشیابی می‌شود.

سنجش توانایی^۶: ارزشیابی توانایی‌های ادراکی (دادن پاسخ مناسب به اطلاعات دریافت شده از راه حواس) و توانایی‌های جسمانی (استقامت، قدرت، انعطاف‌پذیری و چالاکی). رفتارگرایی^۷: به جای بررسی فکرها و حالت‌های ذهنی، رفتارهایی را بررسی می‌کنند که به دنبال فکرها می‌آیند.

ارزشیابی تکوینی – مستمر^۸: برای اندازه‌گیری سطح شایستگی و تسلط هر کار حرفه‌ای در طول آموزش مورد توجه ویژه قرار می‌گیرد. به عبارت دیگر

۱- Task Evaluation

۲- Assessment

۳- Evidence

۴- Diagnostic Evaluation

۵- Summative Evaluation

۶- the Ability to Assess

۷- Behaviorism

۸- Formative Assessment

تمام آموخته‌های یادگیرنده در طول یک دوره آموزش معین که فعالیت آموزشی هنرآموز در جریان است و یادگیری در حال تکوین و شکل‌گیری است انجام می‌شود و هدف آن تعیین نقاط قوت و ضعف یادگیری است.

سنجش ملاک معیار^۱: فرد با استانداردهای شایستگی حرفه‌ای مقایسه می‌شود که نتیجه آن قبول یا رد است.

سنجش هنجار معیار^۲: فرد با سایر افراد شرکت‌کننده در آزمون مقایسه می‌شود. مؤسسات می‌توانند نمره قبولی خود را تعیین و هنجارهای خود را با سایر مؤسسات مقایسه نمایند.

روش / ابزار سنجش^۳: وسایلی هستند که محقق به کمک آنها می‌تواند اطلاعات مورد نیاز خود را برای تجزیه و تحلیل و بررسی پدیده مورد مطالعه و نهایتاً کشف حقیقت گردآوری نماید.

مقیاس درجه‌بندی^۴: یکی از شیوه‌های شناخت است که به‌وسیله آن میزان خصوصیات و رفتارهای بارز و قابل مشاهده افراد در زمینه‌های مشخصی سنجیده می‌شود.

ارزشیابی نتیجه‌محور^۵: مبنای ارزشیابی نتیجه رشد است و به پیشرفت توجه دارد و کسب اطلاعات را می‌سنجد. یادگیری فضای مشخصی دارد و در انتها آموخته‌های شخص را ارزشیابی می‌کند.

ارزشیابی فرایند^۶: ارزشیابی از جریان رشد است و به پیشروی و تلاش توجه می‌شود. فرایند یادگیری پایان ندارد بلکه دارای مراحل است و ارزشیابی در طول یادگیری و بازخوردی است. درضمن بازخوردهای دوره‌ای به ویژه شناسایی مشکلات و نقص درون‌داده‌ها در خلال اجرای برنامه توجه می‌شود.

اصول انتخاب ارزشیابی پیشرفت تحصیلی در رشته

- ۱_ استفاده از انواع روش‌های ارزشیابی جهت سنجش پیشرفت تحصیلی و شایستگی‌های حرفه‌ای و عمومی در کار واقعی.
- ۲_ استفاده از مدارک صلاحیت حرفه‌ای به عنوان ملاک گذر از دوره کسب استاندارد شایستگی حرفه‌ای و عمومی در رشته.
- ۳_ ارزشیابی متنوع و مستمر برای سنجش میزان یادگیری شایستگی‌های عمومی و حرفه در رشته.

۱_ Benchmark Criteria to Assess

۲_ Normal Assessment Criteria

۳_ the Assessment Tool

۴_ Grading Scale

۵_ Evaluation Results Oriented

۶_ Process Evaluation

۴ استفاده از نمون برگ‌های ارزیابی به منظور سنجش شایستگی‌های کسب شده توسط هنرجو.

۵ ارزشیابی منصفانه و بر مبنای اندوخته‌های هنرجویان.

۶ فراهم نمودن شرایط مناسب کارگاهی قبل از انجام ارزشیابی.

۷ اجرای بخشی از فرایند ارزشیابی در بستر کار گروهی و با همکاری اعضای گروه.

۸ ارزشیابی مداوم و مستمر پیشرفت تحصیلی حین انجام کار به عنوان بخشی از فرایند یادگیری.

ویژگی‌های ارزشیابی

۱ **محتوای مورد ارزشیابی:** ارزشیابی در دروس رشته‌های تحصیلی - حرفه‌ای

باید شایستگی انجام کار مبتنی بر استاندارد عملکرد را سنجش نماید. این شایستگی ترکیبی از عناصر پنج‌گانه در برنامه درسی ملی است. با توجه به استانداردهای حرفه‌ای و شرایط ارائه آموزش‌ها شایستگی‌های مورد ارزیابی به صورت‌های گوناگون خواهند بود. ارزشیابی ممکن است علاوه بر ارزشیابی مهارت‌ها و شایستگی‌هایی که مستقیماً با حرفه فرد در ارتباط هستند، مهارت‌های دیگری را نیز اندازه‌گیری کند که به آنها مهارت‌های محوری می‌گویند. این مهارت‌ها عبارت‌اند از سواد حساب، مهارت‌های زندگی شامل مهارت‌های اجتماعی و شهروندی، مهارت‌های عام کارایی مانند ارتباطات و تصمیم‌سازی و براساس حرفه فرد، مهارت‌های مدیریت و کار آفرینی. برای همین ارزشیابی به صورت کل نگر می‌باشد به طوری که شایستگی‌های فنی و غیر فنی در تحلیل کارها مورد توجه قرار خواهد گرفت.

۲ **مقیاس‌بندی و نمره‌دهی شایستگی:** باتوجه به اینکه ارزشیابی پیشرفت

تحصیلی در نظام جدید آموزشی دوره دوم متوسط مبتنی بر شایستگی است، همچنین هدف نهایی ارزشیابی مبتنی بر شایستگی، یادگیری و کسب توانایی انجام کار در شغل و حرفه است، لذا بر این اساس طراحی دروس به گونه‌ای انجام شده که هر درس شامل چند پودمان و هر پودمان یک یا چند واحدهای یادگیری (تکالیف‌کاری) را در برگیرد. در این رویکرد هنرجویان در فرایند یادگیری باید در انجام آنها شایستگی لازم را کسب نمایند. حداکثر نمره هر پودمان و واحد یادگیری ۴ نمره است و نمره‌دهی آن شامل دو بخش ارزشیابی فرایندی مستمر (۱ نمره) و نتیجه‌ای پایانی (۳ نمره) است. هنرجویان برای کسب شایستگی در واحد یادگیری بایستی حداقل ۲ را از ارزشیابی پایانی کسب نموده تا در آن واحد یادگیری شایستگی لازم را کسب نمایند. حداقل یک بار امکان جبران برای کسب شایستگی واحدهای یادگیری برای هنرجویان

وجود دارد. نمره هر درس از میانگین نمرات پودمان (که هر پودمان میانگین نمرات یک یا چند واحد یادگیری است) تشکیل می‌گردد.

در ارزشیابی مستمر ارزشیاب (هنرآموز) می‌تواند براساس ارزشیابی مراحل انجام کار در کتاب درسی و با توجه به فرایند یاددهی - یادگیری نمره‌دهی نماید. ارزشیابی پایانی براساس نمون برگ بیان شده در کتاب درسی انجام می‌شود. در سنجش واحد یادگیری شایستگی فنی، غیرفنی، ایمنی و بهداشت و توجهات زیست‌محیطی هم‌زمان مورد سنجش قرار می‌گیرند.

در انجام تکلیف‌کاری یا واحدهای یادگیری برخی از مراحل بسیار مهم و حیاتی (از جمله رعایت ایمنی و بهداشت و شایستگی‌های غیر فنی) هستند. بنابراین برای قبولی بایستی در آن مرحله نمره ۲ را اخذ نمایند، در غیر این صورت هنرجو در آن واحد یادگیری شایستگی را کسب نمی‌کند. نمره هر واحد یادگیری نیز از میانگین نمرات مراحل کار شایستگی‌های غیر فنی و ایمنی و بهداشت حاصل می‌گردد. هنرآموزان می‌توانند تا ۲ درصد نمره از ارزشیابی را به خود ارزیابی توسط هنرجویان اختصاص دهند.

همچنین هنرجویان بعد از گذراندن ۳ درس از ۶ درس دوره متوسطه دوم، شایستگی دریافت گواهینامه سطح ۲ صلاحیت حرفه‌ای ملی را دارند و می‌توانند به شرط موفقیت در آن از این امتیاز برای ورود به بازار کار استفاده کنند. هنرجویان بعد از گذراندن موفقیت آمیز ۳ سال و کسب شایستگی در تمام واحدهای شایستگی (۶۰ واحد شایستگی، ۳۰ پودمان، ۶ درس) علاوه بر دریافت دیپلم در رشته تحصیلی - حرفه‌ای از وزارت آموزش و پرورش، به شرط موفقیت در آزمون صلاحیت حرفه‌ای ملی به دریافت گواهینامه سطح ۲ صلاحیت حرفه‌ای نائل آیند که ارزش ورود به بازار کار را دارد و معادل کمک تکنسین حرفه‌ای در همان رشته تلقی می‌شود. ارزشیابی عملکرد برای اصلاح یادگیری در هر شایستگی (مراحل) توسط ارزشیاب انجام و در نمون برگ‌های مربوط به عنوان پوشه کار نگهداری می‌شود.

صلاحیت‌های حرفه‌ای هنرآموزان رشته

مدرک تحصیلی

هنرآموز باید حداقل دارای مدرک کارشناسی در رشته صنایع دستی با گرایش فرش باشد. همچنین هنرآموزانی که رشته تحصیلی آنها فرش با گرایش «بافت و مرمت» می‌باشد و دارای مدرک سطح کارشناسی و بالاتر باشند می‌توانند در این رشته تحصیلی مشغول تدریس شوند.

مدارک حرفه‌ای

گذراندن دوره‌های تخصصی نقشه‌کشی دستی و رایانه‌ای فرش، بافت انواع گلیم، بافت انواع جاجیم، بافت زیلو، چله‌ریزی، چله‌کشی و بافت قالی، پرداخت و سرویس‌کاری، تبلیغ و بازاریابی فرش، استاندارد بسته‌بندی فرش برای هنرآموز الزامی است.

گذراندن دوره‌های ضمن خدمت روش‌های تدریس، بهداشت و ایمنی کارگاه، اخلاق حرفه‌ای و مهارت‌های حرفه‌آموزی نیز ضروری است.

تجربه کاری

داشتن حداقل ۴ سال سابقه کار مرتبط یا فارغ‌التحصیل رشته‌های تربیت دبیر فنی الزامی است.

الزامات اجرایی برنامه درسی رشته

- ۱ آموزش مدیران و هنرآموزان جهت دستیابی به شایستگی‌های حرفه‌ای و تخصصی.
- ۲ تخصیص منابع مالی لازم جهت فراهم نمودن کارگاه و تجهیزات.
- ۳ ایجاد کارگاه صنایع دستی براساس استاندارد فضای کارگاه آموزشی «پرداخت و سرویس‌کاری فرش».
- ۴ تجهیز کارگاه صنایع دستی متناسب با استاندارد کارگاه آموزشی «پرداخت و سرویس‌کاری فرش».
- ۵ مشارکت دیگر بخش‌های وزارت آموزش و پرورش جهت تحقق اهداف رشته صنایع دستی.
- ۶ وجود نمونه فرش‌های مختلف (انواع گلیم، جاجیم، زیلو و قالی).
- ۷ حضور یک هنرآموز و یک استادکار به ازای هر ۱۶ هنرجو.

ویژگی‌های دانش‌آموزان ورودی به رشته

حدافل سن: ۱۵ سال

میزان تحصیلات: اتمام پایه دهم

وضعیت جسمانی: کاملاً سالم (عدم کوررنگی، دست‌ها کاملاً سالم، پاها کاملاً سالم، عدم حساسیت به مواد شیمیایی، قدرت بدنی کافی، هماهنگی اعضای حرکتی، انعطاف‌پذیری بدن توانایی دیدن اشیا در دور و نزدیک)
سایر ویژگی‌ها: استعداد هنری و علاقه به صنایع دستی (فرش) - علوم پایه (ریاضی)

معرفی اجزای بسته آموزشی درس «پرداخت و سرویس کاری فرش»

بسته آموزشی به‌طور کلی شامل اجزای زیر است:

کتاب درسی، کتاب همراه هنرجو، نرم‌افزار دانش‌آموز، راهنمای هنرآموز، فیلم راهنمای هنرآموز، کتاب کار، پوستر، کتاب مرجع و معرفی سایت.
در کتاب درسی «پرداخت و سرویس کاری فرش» برخی از این اجزا وجود دارند که به ترتیب به شرح جدول زیر است:

مطالب ارائه شده	جزء بسته
در این جزء آموزش مربوطه به شکل پروژه و کارهای عملی (کار کلاسی) همراه با تصاویر، جداول و اینفوگرافی آورده شده است. در هر مرحله که نیاز دارد و ضروری است به نکات ایمنی و اصول کار اشاره شده است. کار غیر کلاسی، پرسش و تحقیق نیز در جاهایی از کتاب گنجانده شده است. محتوا به شکل در هم تنیده شایستگی‌های فنی و غیرفنی را مورد توجه قرار داده است. براساس اهداف کلی درس پروردگار عالم به عنوان خالق و صانع معرفی شده و موقعیت‌های واقعی زندگی در محتوا طراحی شده است.	کتاب درسی
استانداردها، فرمول‌های محاسباتی، پرداخت فرش در مناطق مختلف و طبقه‌بندی آنها، جدول دسته‌بندی فرش‌ها (از نظر پرداخت) در این کتاب آمده است. همچنین برای پاسخ به برخی فعالیت‌های پژوهشی و مطالعاتی داخل کتاب درسی کتاب‌های مرجع و سایت‌های معتبر بین‌المللی و ملی در فصل‌های مختلف معرفی شده‌اند.	کتاب همراه هنرجو
در این جزء روش تدریس کلی و جلسه به جلسه به همراه تجهیزات، ابزارها و مواد مصرفی مورد نیاز هر جلسه، نکات ایمنی و بهداشتی آورده شده است. همچنین آموزش مربوط به پروژه و کارهای عملی به‌طور کامل‌تر آمده است. پاسخ پرسش‌های کتاب، معرفی مشاغل مرتبط با پودمان، معرفی رشته‌های تحصیلی مرتبط با پودمان، منابع علمی مرتبط با پودمان، پروژه‌های نیمه تجویزی و غیر تجویزی، رویکرد ارزشیابی، روش ارزشیابی و روش نمره‌دهی و شرح فعالیت‌های غیر کلاسی نیز گنجانده شده است. مشکلاتی که هنرآموز در تدریس ممکن است با آن روبه‌رو شود و راه حل‌های پیشنهادی آورده شده است. سایت‌های معتبر بین‌المللی و ملی در فصل‌های مختلف معرفی شده‌اند.	کتاب راهنمای هنرآموز
این درس ندارد.	کتاب کار
در این جزء نکات ایمنی و تصاویر اینفوگرافیک مربوط به بخش‌های مختلف کتاب که می‌توان آن را بر دیوار کارگاه نصب کرد، آورده شده است.	پوستر
این درس به صورت خاص ندارد.	کتاب مرجع
در این بخش سایت‌های معتبر بین‌المللی و ملی در صورت نیاز در کتاب همراه هنرجو و راهنمای معلم ذکر شده است.	سایت

معرفی ویژگی‌های درس و واحد یادگیری

کتاب «پرداخت و سرویس‌کاری فرش» دارای پنج فصل و پودمان است که به ترتیب عبارت‌اند از: پرداخت اولیه فرش، شست‌وشوی فرش، پرداخت نهایی فرش، دارکشی فرش و سرویس‌کاری فرش.

فصل اول این کتاب درسی با نام «پرداخت اولیه فرش» دارای سه واحد یادگیری پرداخت اولیه فرش، خاک‌گیری فرش و کز دادن فرش است. در این فصل هنرجویان پس از آشنایی با ابزار و تجهیزات و چگونگی آماده‌سازی دستگاه پرداخت و خاک‌گیری، تیز کردن تیغه‌های دستگاه پرداخت و آماده‌سازی فضای مناسب برای کز دادن فرش را با راهنمایی هنرآموزان در گروه‌های دو نفره (یا بیشتر) به پرداخت اولیه، خاک‌گیری و کز دادن فرش، می‌پردازند. فرش‌هایی که نیاز به پرداخت دارند، فرش‌های دستباف پشمی است. بنابراین شما هنرآموز گرامی با همکاری کادر آموزشی هنرستان بایستی تعدادی فرش پشمی دستباف نو از تولیدکنندگان در منطقه تهیه نمایید. بهتر است ابتدای کار فرش‌های درشت‌باف و با رج‌شمار پایین را در اختیار هنرجویان قرار دهید. برای این کار می‌توانید از اولیای هنرجویانی که شغل پدرانشان در این زمینه است، نیز کمک بگیرید. پرداخت اولیه فرش را هر یک از هنرجویان باید به تنهایی انجام دهد تا کار با دستگاه پرداخت را به خوبی بیاموزد. لازم است در تمام مراحل کار شایستگی‌های غیر فنی مانند کار تیمی، مدیریت منابع و مسئولیت‌پذیری را نیز مورد توجه داشته و به موقع به کار گیرند.

فصل دوم کتاب به «شست‌وشوی فرش» اختصاص دارد که در آن ابتدا پس از دسته‌بندی فرش‌ها براساس نوع شور، هنرجویان در گروه‌های چهار نفره به شست‌وشوی اولیه فرش، می‌پردازند. این شست‌وشو با روش دستی و کج بیل انجام می‌شود که در آن هماهنگی حرکات افراد در گروه بسیار مهم است. واحد یادگیری دیگر این فصل خشک کردن فرش است که پس از آبیگری فرش‌های شسته شده آن را در گرم‌خانه یا هوای آزاد خشک می‌کنند. برای انجام این کار نیز هنرجویان در قالب کار گروهی همکاری خواهند داشت.

بنابراین در این فصل هنرجویان روش‌های صحیح خیس کردن، آغشته کردن فرش به مواد شوینده، شست‌وشوی فرش‌ها در جهات مختلف، تثبیت، آبکشی، آبیگری و خشک کردن فرش را می‌آموزند. آنچه علاوه بر یادگیری شایستگی فنی این روش‌ها اهمیت دارد، شایستگی‌های غیر فنی مانند مدیریت مواد، رعایت نکات ایمنی و توجهات زیست‌محیطی است که بایستی در کارگاه به شکل مستمر یادآوری و مورد ارزشیابی فرایندی قرار گیرد. نصب پوستر ایمنی به‌کارگیری ابزار و شکل صحیح حرکت دادن کج بیل بر روی فرش هنگام کار گروهی بر روی دیوار کارگاه ضرورت دارد

تا هنرجویان مرتب با دیدن آن توجه و دقتشان در رعایت نکات ایمنی بیشتر شود. هنرجویان آرام آرام به روش صحیح پهن کردن فرش‌ها کنار یکدیگر برای سرعت بخشیدن به کار در سالن شور و هماهنگی حرکات در گروه عادت کرده و هر یک مهارت لازم را در این زمینه کسب می‌کنند. کنترل مدت زمان خیساندن فرش‌ها و قرارگیری آنها در دستگاه آبگیر و سپس در حیاط شنی (در مقابل آفتاب) مطابق محتوای کتاب درسی توسط هنرجویان انجام می‌شود.

فصل سوم کتاب «پرداخت نهایی فرش» است. در این فصل ابتدا قشو کشی روی سطح پرزدار قالی‌ها انجام می‌شود. سپس یک قالی با پرزهای قشو کشیده شده یک بار دیگر پرداختی به شیوه موگیری می‌شود. قشو کشی به دو روش ماشینی (دستگاه پرداخت با تیغه مخصوص) و دستی صورت می‌پذیرد. چون هنگام شست‌وشوی فرش تاب پرزهای قالی از یکدیگر باز می‌شود، دوباره سطح آن ناهموار شده و خطوط نقشه آن دچار بهم ریختگی می‌شود قشو کشی و پرداخت این اشکال را برطرف می‌سازد.

فصل چهارم کتاب به «دارکشی فرش» تعلق دارد. در این فصل هنرجویان می‌آموزند که فرش‌هایی که دارای سر کجی طولی یا عرضی هستند را چگونه و با چه ابزار و وسایلی می‌توانند صاف کرده و قابل عرضه در بازار نمایند. به‌طور کلی دو روش دارکشی در کتاب آموزش داده شده است یک روش سنتی که با چکش و میخ انجام می‌شود و یک روش دستگاهی که با دستگاه دارکشی انجام می‌شود. فرایند انجام هر یک با تصاویر شرح داده شده است. همچنین ویژگی فضای که در آن دارکشی انجام می‌شود، بیان شده است.

فصل پنجم «سرویس کاری فرش» نام دارد. یک واحد یادگیری در این فصل وجود دارد که همان سرویس کاری فرش است. هنرجویان در این فصل انواع دوگره‌زنی ساده و تزئینی، انواع شیرازه دوزی منفصل (پیچشی ساده، پیچشی دورنگ، متخاصم و دوختنی - پیچیدنی) را می‌آموزند. سپس سرنخ زنی و سرفافی را به شکل عملی تجربه می‌کنند و در پایان انواع چرم دوزی را فرا می‌گیرند.

نکات مهم در آموزش فصول کتاب

- ۱ برای پرداخت بایستی هر هنرجو به تنهایی یک قسمت از یک قالی را براساس استاندارد پرداخت نماید.
- ۲ برای خاک‌گیری دستی حتماً هنرجویان در قالب گروه‌های دو تا چهار نفره کار را انجام دهند.
- ۳ اطمینان پیدا کردن از خروج کامل تمام خاک فرش از لابه‌لای پرزها آن قدر ضروری است که برحسب میزان خاک و آلودگی فرش چنانچه لازم باشد بایستی چندین بار مرحله خاک‌گیری تکرار شود.

- ۴ از تا کردن و قرار دادن صحیح فرش‌های دارای رج‌شمار و وزن متناسب با یکدیگر در دستگاه خاک‌گیری اطمینان حاصل کنید.
- ۵ هنگام شست‌وشوی فرش‌ها گروه‌های چهار نفره هنرجویان بایستی به شکل کاملاً هماهنگ و به تناوب کج بیل‌ها را روی سطح فرش‌ها حرکت دهند. فشار دست و هماهنگی حرکات در تمام جهات فرش بسیار مهم است.
- ۶ خیس کردن یکسان پشت و روی فرش‌ها، پخش کردن یکسان مواد شوینده در تمام سطح فرش، خروج کامل آلودگی و آب کثیف هنگام شست‌وشو و آبکشی پایانی ضرورت دارد.
- ۷ آماده‌سازی مواد تثبیت‌کننده رنگ و وظیفه هنرآموزان دوره دیده است این کار هرگز نباید به هنرجویان سپرده شود.
- ۸ از هنرجویان خواسته شود تا مسائل کتاب را حل کنند و برای مهارت پیدا کردن آنان چند مسئله دیگر مشابه برایشان طراحی کنید.
- ۹ خیس کردن ریشه‌ها هنگام کز دادن پشت فرش از نکات ایمنی و بسیار حساس است که باید برای انجام آن مراقب کنید.
- ۱۰ برای آبیگری فرش‌ها با دستگاه غلتکی مراقب گیر نکردن گوشه‌ای از لباس در دستگاه باشید.
- ۱۱ روش تا کردن و فشردن فرش‌ها در دستگاه آبیگری دیگی و بستن در آن از اهمیت فراوانی برخوردار است بنابراین، پیش از روشن کردنش به چگونگی انجام آن توجه بسیار داشته باشید.
- ۱۲ هنگام خشک کردن فرش‌ها در هوای آزاد و مقابل آفتاب زمان جابه‌جایی و پشت و رو کردن فرش‌ها را با دقت کنترل کنید.
- ۱۳ خالی کردن به موقع کیسه هواکش دستگاه پرداخت که پرزهای بریده در آن جمع می‌گردد.
- ۱۴ اگر هنرجویان از عهده تیزکردن تیغه‌های دستگاه پرداخت بر نمی‌آیند، خودتان این کار را انجام دهید. ولی زمان تیز کردن آنها و نشانه‌هایش را از هنرجویان بخواهید.
- ۱۵ هنگام دارکشی فرش حتماً باید از خشک بودن کامل آن اطمینان داشت.
- ۱۶ کشش یک‌دست، تدریجی و متناسب با کجی و استحکام فرش را هنگام دارکشی با دقت و حساسیت کنترل کنید.
- ۱۷ عملیات سرویس‌کاری فرش بایستی مطابق با درخواست مشتری انجام شود. برای این کار از هنرجویان بخواهید هر یک براساس سفارش فرضی یا سفارش هنرجوی دیگری کار را انجام دهد.
- ۱۸ هنرجویان می‌توانند برای انجام عملیات دو گره‌زنی ساده و تزئینی، انواع شیرازه‌دوزی منفصل، سرنخ زنی، سرصافی و انواع چرم‌دوزی از فرش‌های منزل

خود استفاده کنند. یعنی با هماهنگی هنرستان و اولیای آنها به تناوب فرش‌های منازل برخی به هنرستان برای انجام مراحل سرویس‌کاری فرش، منتقل گردد. **۱۹** شما می‌توانید با هماهنگی کادر آموزشی و مدیر هنرستان از فرش‌های نمازخانه برای خاک‌گیری، شست‌وشو و سرویس‌کاری در کارگاه استفاده کنید. **۲۰** ارزشیابی فرایندی و در هر جلسه براساس جدول طراحی شده در این کتاب توسط هنرآموز گرامی انجام شده (که حتماً بایستی ابتدا مراحل فرایند کار و شاخص‌های آن به‌طور کامل درج شود) و بخش مربوط به هنرجو نیز با نظرخواهی از او (خود ارزیابی) در قسمت مشخص شده ثبت می‌شود.

جلسات آموزشی

این کتاب شامل ۳۷ جلسه آموزشی می‌باشد، که ۳۰ جلسه آن مربوط به آموزش دروس، ۲ جلسه مربوط به آزمون میان ترم و آزمون نهایی و ۵ جلسه نیز مربوط به یادآوری، پاسخ پرسش‌ها، حل مسائل و رفع اشکال هر فصل تعیین شده است.